

Núria Simó Gil
Joan Soler Mata

Marta Mata Garriga

pensament,
pedagogia i
política

Núria Simó Gil. Professora titular de Pedagogia en la Universitat de Vic-UCC, investigadora del GREUV i directora del Centre de Recerca en Educació de la mateixa universitat. Investiga en l'àmbit de la inclusió social i educativa, els processos educatius democràtics amb joves i el treball comunitari per reduir les desigualtats digitals.

Joan Soler Mata. Mestre i pedagog. Doctor en Pedagogia per la Universitat de Barcelona. Professor emèrit de la Universitat de Vic. Ha impartit docència en els estudis de Mestre i Educació social, i ha ocupat diferents càrrecs de gestió universitària. Els seus àmbits d'estudi i recerca són la història de l'educació a Catalunya, la pedagogia contemporània, la renovació pedagògica, la formació de mestres i l'escola rural.

Marta Mata Garriga:
pensament, pedagogia i política

Núria Simó Gil i Joan Soler Mata

Marta Mata Garriga: pensament, pedagogia i política

Col·lecció Horitzons Educació

Títol: *Marta Mata Garriga: pensament, pedagogia i política*

Primera edició: juliol del 2026

© Núria Simó Gil i Joan Soler Mata
© del Pròleg, Alejandro Tiana Ferrer
© de l'Epíleg, M. Assumpta Baig Torras
© dels textos de Marta Mata Garriga (pàg.: 89-136):
cessió de la Fundació Marta Mata Garriga

© D'aquesta edició:
Editorial OCTAEDRO, S.L.
Bailèn, 5, pral. – 08010 Barcelona
Tel.: 93 246 40 02 – Fax: 93 231 18 68
octaedro@octaedro.com
octaedro.cat

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos al CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

ISBN: 978-84-1079-337-8
Dipòsit legal: B 14208-2026

Fotografia interior i coberta: Fons fotogràfic Fundació Marta Mata
Disseny de la coberta: Tomàs Capdevila
Disseny i producció: Editorial Octaedro

Impressió: Ulzama

Imprès en paper procedent d'explotacions
forestals sostenibles, certificat pel Forest
Stewardship Council - FSC

Imprès a la UE / *Printed in UE*

Sumari

Pròleg	9
<i>Alejandro Tiana Ferrer</i>	
1. A tall de presentació	19
2. Els contextos de Marta Mata Garriga	23
3. Una biografia intensa i extensa arrelada en l'educació	35
4. Els referents i les influències en el seu pensament	45
5. Les conviccions i el programa pedagògic de Marta Mata en deu punts	53
6. L'acció educativa i l'acció política	67
7. Els llocs de Marta Mata Garriga: l'escola, la ciutat, el país i el món	81
SELECCIÓ DE TEXTOS DE MARTA MATA GARRIGA	83
I. Renovació pedagògica	89
II. L'escola de Mestres Rosa Sensat de Barcelona	111
III. L'educació en valors al servei dels drets de l'infant, nucli central del dret a l'educació	125
Epíleg: el llegat de Marta Mata Garriga	137
<i>M. Assumpta Baig Torras</i>	
Bibliografia bàsica	147
Índex	151

Pròleg

Al segle xx va tenir lloc a Espanya un doble impuls de renovació pedagògica, que ha pres rellevància en els darrers anys i que va tenir una vinculació directa amb Marta Mata, motiu pel qual val la pena recordar-ho aquí. Sota aquesta etiqueta de *renovació pedagògica*, característica del cas espanyol (en altres països s'han fet servir altres denominacions, com ara *reforma* o *innovació educativa*), podem distingir dos moviments (o potser dues etapes d'un únic moviment) que van aspirar a renovar a fons l'educació que s'impartia a les nostres escoles de primària i secundària.

El primer impuls es va desenvolupar durant el primer terç del segle xx i va tenir relació directa amb diversos fenòmens que es van produir en aquest període: primer, l'expansió del regeneracionisme, que va aparèixer arran de la crisi finisecular i que va adoptar com a lema el revelador «Escuela y despensa», de Joaquín Costa; segon, l'enfortiment del reformisme social, una via intermèdia entre l'immobilisme i la revolució social, que es va articular al voltant de la Comissió de Reformes Socials, creada el 1883, i de l'institut del mateix nom, creat vint anys després, i que per influència de l'institucionisme considerava l'educació popular un instrument decisiu de reforma social i política; tercer, la modernització de l'aparell escolar, per la introducció de l'escola graduada i l'impuls atorgat al primer i al segon ensenyament després de la creació del Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts el 1900; quart, la recepció primerenca a Espanya del moviment de l'escola

nova que s'estenia internacionalment durant aquells anys de canvi de segle. Tot això va confluïr per produir el que veus autoritzades han qualificat com «el salt endavant» que va experimentar l'educació espanyola aquestes tres dècades i que, al meu entendre, constitueix un aspecte rellevant de l'anomenada Edat de Plata que van viure aleshores la cultura i la ciència espanyoles.

Aquesta confluència de circumstàncies va tenir com a efecte destacat l'aparició d'un sector del magisteri molt actiu i renovador que va poder conèixer de prop les novetats pedagògiques que s'estenien per Europa i Amèrica, i portar-les a Espanya, gràcies a les beques i als ajuts concedits per la Junta para Ampliación de Estudios i altres organismes públics, que va posar en marxa aquestes innovacions a les seves escoles, les va difondre per mitjà de publicacions pedagògiques i de la premsa general i especialitzada, i les va comunicar als seus col·legues en diversos cercles de col·laboració i activitats formatives. Aquests mestres van establir llaços estrets entre si, van crear diverses associacions i organitzacions i es van convertir en un focus actiu de renovació pedagògica. La proclamació de la República el 1931 va reforçar la seva actuació, convertint-los en el prototip del que s'ha conegut com «els mestres (i les mestres) de la República».

Marta Mata va viure aquest ambient renovador a través d'una doble influència. D'una banda, la seva escolarització en centres educatius rellevants de la Barcelona prebèlica, com ara els grups escolars Baixeras i Pere Vila i l'Institut Escola, li va permetre viure en primera persona aquesta pràctica pedagògica activa i laica, de la qual després es va fer bona coneixedora i admiradora. D'altra banda, la influència directa de la seva mare va ser decisiva per mantenir el contacte personal amb aquella experiència, fins i tot quan van arribar temps més durs. Com ella mateixa diria, va veure matar aquella escola que ella havia viscut, un fet que li va produir un sentiment de tristesa.

No obstant això, la seva fortalesa personal i el seu esperit decidit van impedir que romangués ancorada en posicions resignades o derrotistes, i li van permetre convertir-se en impulsora del segon moviment de renovació que tindria lloc a l'Espanya dels

anys seixanta i setanta. En efecte, després del fort xoc que van representar el cop d'Estat del 18 de juliol del 1936, el desmantellament del sistema educatiu democràtic anterior, la instal·lació del règim franquista i la implantació d'un sistema educatiu autoritari de signe nacionalcatòlic, diverses persones van començar a fer passes per impedir que aquella memòria caigués en l'oblit i fos ignorada. Treballant d'una manera modesta però decidida, van engegar experiències tan rellevants com l'Escola de mestres Rosa Sensat el 1965, a la qual mestres inquiets van tornar a intentar renovar les seves pràctiques escolars, cada cop amb més profunditat i extensió. És ben sabut el lloc central que en aquest moviment va ocupar Catalunya, que va esdevenir el focus cap al qual un munt de docents d'altres territoris van començar a mirar. Les escoles d'estiu es van convertir per a molts de nosaltres en llocs de reunió, d'intercanvi, d'aprenentatge i de suport mutu per dur a terme una tasca de renovació pedagògica que enteníem com a imprescindible i que es va començar a estendre ràpidament des d'aquell nucli original cap a tota la geografia espanyola.

És així com, als anys setanta, en una etapa en què el franquisme adaptava el seu estil repressiu a unes noves circumstàncies, l'impuls del Concili Vaticà II es deixava notar en els cercles antifranquistes i el «desarrollismo» tecnocràtic posava interès en el desenvolupament del capital humà a través de l'educació, es va anar estenent un sentiment renovador en cercles cada vegada més amplis del professorat. D'aquesta manera, es van començar a crear nuclis de renovació pedagògica i escoles d'estiu en diferents llocs, que van anar creixent i eixamplant la seva esfera d'influència, atraient un nombre cada cop més gran de docents. El moviment va tenir un moment important amb l'elaboració de les alternatives a l'ensenyament dels anys 1975 i 1976, en què aquests focus renovadors van participar activament juntament amb els col·legis de doctors i llicenciats i els incipients o renascuts sindicats de l'educació. I després, al començament dels anys vuitanta, aquelles iniciatives es van assentar i van confluir sota la denominació comuna de *moviments de renovació pedagògica* (MRP), amb la qual encara es reconeixen actualment.

Marta Mata va tenir un paper central per assegurar la connexió entre els dos impulsos renovadors, de bracet amb altres col·legues. Es pot afirmar que va actuar com a pont entre ambdós moments, per edat i per experiència. Havent conegut personalment, estudiat i valorat el moviment renovador dels anys trenta, va transmetre sempre que va poder als docents més joves les ensenyances que havia après d'aquell impuls reformador. És així com molts vam conèixer els principis i les pràctiques de l'escola nova, de Freinet, de Montessori i d'altres pedagogs que tant havien influït en la nostra escola i que havien estat relegats a l'oblit per l'implacable règim franquista. Cal subratllar la importància de la connexió que ella i altres col·legues van establir entre tots dos impulsos, fet que permetria parlar d'un moviment històricament discontinu, més que de dos moviments independents. És interessant recordar, per exemple, la rellevància que van assolir alguns pedagogs tardans de l'escola nova, com ara Freinet, en la pedagogia renovadora dels anys setanta. I Marta Mata va tenir molt a veure amb aquella connexió. Això li va permetre dir que, havent vist matar l'escola, també l'havia vist ressuscitar.

No descobreixo res dient que va ser, també, una de les persones que més van influir en la renovació de l'escola que va començar a emergir quan la dictadura va ser substituïda per un règim democràtic. Òbviament, no va ser un trànsit senzill, immediat ni generalitzat, però la influència dels MRP, pels quals tant va batallar la Marta, es va deixar sentir de manera clara en la nova situació educativa.

Amb tot, cal deixar clar que la seva vinculació amb aquell pasat que tantes esperances va suscitar i que va ser arrasat tan cruelment no la va portar només a mirar enrere i oblidar-se del present i del futur cobejats. Al contrari, va ser conscient en tot moment que les lliçons que es poguessin extreure de les experiències passades havien d'estar al servei de la construcció d'un futur educatiu renovat. Això fou el que la va impulsar a participar en múltiples fòrums, a deixar la seva empremta en cursos, conferències, escrits i moltes altres iniciatives orientades a formar el professorat i a plantar les bases d'aquesta escola renovada i adaptada a les noves exi-

gències i necessitats. Això és el que li va donar força i rellevància, fins al punt que se la va considerar, justament, una figura clau en l'educació espanyola de la democràcia recuperada.

Per això, cal donar la benvinguda a aquesta publicació, concebuda amb el pretext del centenari del seu naixement, que subratlla la seva importància com a figura cabdal del moviment renovador i que presenta una mostra, limitada però significativa, de la seva producció escrita, la qual cosa ens permet recordar els principis centrals que sempre va defensar. I és que, com assenyalava abans, la mirada es va orientar decididament cap al futur, cosa que la va dur a insistir reiteradament en diversos plantejaments que els autors d'aquest llibre destaquen amb claredat i que bé val la pena sintetitzar, encara que sigui breument, des de la meua perspectiva personal.

En primer lloc, crec que cal destacar que la concepció pedagògica de Marta Mata va estar sempre inspirada per un fort compromís amb els drets de la infància. Per a ella, van ser sempre un far que la va guiar en el seu itinerari personal i professional. De fet, la seva defensa inequívoca i permanent de l'escola pública es va basar en la convicció que es tractava d'un mitjà fonamental per fer realitat la igualtat de drets de totes les persones, que havia d'arrencar, inevitablement, a l'etapa infantil. Això implicava, d'una banda, la defensa del dret a l'educació i, de l'altra, l'esforç necessari per fer efectiva la igualtat en aquest camp. Concebia l'escola pública per a tothom com a l'instrument més poderós per fer realitat aquest objectiu, començant per erradicar les desigualtats de gènere i la separació dels nens en funció de les seves característiques personals o intel·lectuals, i construint, després, una escola comuna, encara que oberta a la diversitat natural de les persones.

Aquella convicció la va portar, així mateix, a convertir-se en una fervent defensora d'una educació infantil de qualitat, per la qual va lluitar de manera apassionada, com feia quan actuava a favor d'alguna cosa en què creia profundament. Enfront dels qui consideraven que les etapes superiors del sistema educatiu eren mereixedores d'una inversió de recursos més gran, tant econòmics com materials i personals, ella sempre va sostenir que l'escola in-

fantil havia de disposar dels mitjans necessaris per desenvolupar la seva actuació de manera satisfactòria. També havia de comptar amb bons professionals, ben formats i retribuïts, tasca a la qual va dedicar moltes energies i que la va ocupar molt de temps.

A parer meu, convé destacar l'esforç que va fer per resoldre el dilema a què es van enfrontar ella i molts dels seus coetanis respecte al millor plantejament possible en relació amb l'ús de les llengües en l'educació. Sempre m'ha cridat l'atenció com, davant els qui defensaven la creació d'una doble xarxa escolar, amb les llengües castellana i catalana, respectivament, a l'estil de la implantada al País Basc, Marta Mata va defensar la conveniència de construir una xarxa única en què les dues llengües preeminents a Catalunya fossin dominades per tot l'alumnat en finalitzar la seva etapa escolar, mitjançant un sistema d'immersió lingüística que tindria un efecte de cohesió social. Al meu entendre, es va tractar d'una decisió gens senzilla d'adoptar, que va generar debats abundants i alguns enfrontaments, però que, a la llarga, es va revelar com a encertada. Per mi, ha tingut més efectes beneficiosos que perversos, si bé no falten els qui miren d'utilitzar-la encara avui per enfangar el terreny polític. És evident que no és un assumpte senzill, que té moltes implicacions de diverses classes (educatives, socials, polítiques), que és millorable (com gairebé tot en la vida), però que està donant fruits valuosos. Des del punt de vista educatiu, no tinc cap dubte que és una solució més integradora que l'adoptada per alguns països multilingües, com, per exemple, Suïssa, Bèlgica o Canadà. I Marta Mata va ser una figura clau en aquesta decisió, com bé sabem.

Un altre assumpte que sempre m'ha cridat l'atenció és la seva defensa inequívoca de l'escola laica malgrat el seu catolicisme declarat. Per a ella, l'escola pública, perquè sigui l'escola de tothom, ha de ser necessàriament laica. Això no vol dir que hagi de ser aliena o indiferent al fet religiós, que és un element constituent de les nostres societats, ni a les creences religioses individuals, sinó que ha de ser element d'unió i no de separació entre les persones. Defensava que no hi havia cap contradicció entre el seu catolicisme i el seu laïcisme escolar. L'escola ha de ser respectuosa amb les

creences de tot el professorat, l'alumnat i les famílies, però cal que sigui un lloc d'unió, deixant que les religions que hi concorren es desenvolupin al lloc que els correspon, és a dir, la parròquia o la comunitat religiosa. Com a membre d'aquella generació influïda pels aires conciliars oberts i ecumènics dels anys setanta, entenc perfectament i comparteixo la seva posició de laïcisme no antireligiós. Fa la impressió que avui dia hi ha sectors socials i polítics que no només no ho entenen, sinó que denigren aquesta posició, però a mi, personalment, em sembla una de les grans lliçons que ens va transmetre Marta Mata.

Aquesta escola oberta, plural, laica, igualitària, renovadora, transformadora i cohesionadora per la qual tant va lluitar no seria possible sense una àmplia participació de totes les persones involucrades en la tasca educadora. La defensa ferma de la participació va ser una de les senyes d'identitat més distintives de la pedagogia de Marta Mata. Va apostar per aquest principi en totes les seves actuacions al llarg del temps, a les escoles amb què va col·laborar, en els moviments de renovació pedagògica que va impulsar, en les institucions de formació del professorat amb què va treballar, i en el Consell Escolar de l'Estat que va presidir. No només es va convertir en una defensora apassionada d'aquest principi, consagrat a la Llei orgànica reguladora del dret a l'educació (LODE), sinó que el va aplicar en totes les seves actuacions en l'àmbit educatiu, tant a escala escolar com municipal, autonòmica o estatal. Malauradament, per bé que aquest principi no s'ha derogat mai, s'han promulgat certes lleis que l'han afeblit. I, a més, hi ha sectors socials i educatius que minimitzen la necessitat de la participació o que, directament, la rebutgen. La Marta va estar sempre al capdavant dels qui considerem que la participació és un instrument necessari per assegurar una educació que es pugui anomenar veritablement *integral*.

Un darrer assumpte que vull recordar aquí és la seva preocupació permanent per la formació del professorat. El compromís amb aquesta tasca va ser un dels trets més destacats de la seva actuació pedagògica, que va dur a terme per mitjà d'un ampli conjunt d'iniciatives. Entre aquestes destaquen, sobretot, l'Escola de

mestres Rosa Sensat i les escoles d'estiu, però també val la pena recordar-ne d'altres, com ara la formació permanent del professorat de les escoles municipals de Barcelona. I, quan va ocupar la presidència del Consell Escolar de l'Estat, no va oblidar aquest vessant de la tasca educativa i el va promoure en tot allò que va estar al seu abast.

En definitiva, Marta Mata va mantenir sempre un conjunt molt coherent de principis pedagògics, que va aplicar als diversos àmbits en què li va tocar actuar: en les escoles catalanes, en els moviments de renovació pedagògica, en l'Ajuntament de Barcelona, en el Congrés i el Senat, i en el Consell Escolar de l'Estat. Va ser en aquesta darrera etapa quan vaig mantenir un contacte més estret amb ella. Era el moment d'elaboració i tramitació de la Llei orgànica d'educació (LOE), que em va ocupar un parell d'anys i durant el qual vam tenir l'ocasió de conversar sovint.

En aquell temps vaig poder comprovar com tractava de defensar i, si era possible, portar al paper oficial els seus plantejaments educatius més valorats. Encara recordo l'esforç que va dedicar a elaborar i aprovar els dos informes que va produir el Consell sobre el document inicial per al debat (*Una educación de calidad para todos y entre todos*) i del projecte de llei. No van ser circumstàncies senzilles per a ella, però va aconseguir fer-los de manera participativa i amb un grau d'acord tan elevat com va ser possible, impulsant un projecte de pacte escolar que no va arribar a port, però que va tenir reflex en l'articulat de la llei. Als ulls de la Marta, no es tractava merament d'elaborar un informe preceptiu, sinó d'aprofitar l'oportunitat per reflexionar sobre les transformacions que necessitava el nostre sistema educatiu. I s'hi va lliurar amb totes les seves energies, que no sé bé d'on les treia.

Conservo un munt de records d'aquella època, de multitud de converses en les quals em transmetia les seves inquietuds. Per exemple, em va manifestar diverses vegades la seva preocupació perquè el primer cicle de l'educació infantil es tractés d'una manera rigorosa. Tots dos vam lamentar que en la tramitació parlamentària es desdibuïessin algunes de les previsions que teníem inicialment. I també recordo amb nitidesa una conversa que vam

tenir a La Laguna, tot passejant per aquella preciosa ciutat en ocasió d'alguna reunió a la qual tots dos vam assistir, en què insistia que havíem de continuar el camí que havia traçat Fernando de los Ríos el 1932 per renovar la formació del professorat. Recordo que ho vivia amb passió i que explorava totes les possibilitats i els límits per traslladar les seves idees a la realitat. Encara avui lamento que llavors no poguéssim fer passes més decidides en aquella direcció. La seva visió entorn del caràcter i les condicions de la professió docent tenen una actualitat indiscutible i alguns dels seus plantejaments van estar, fins i tot, a punt de veure la llum en ocasió del debat i la negociació d'un nou Estatut docent el 2007, quan ja no ens acompanyava.

M'alegro que m'hagin fet el regal de poder prologar un llibre sobre Marta Mata i amb escrits seus. Sento que és una manera de tornar a la comunitat educativa una part de la riquesa de les ensenyances que generosament em va transmetre i que tant li vaig agrair i li continuo agraïnt. És el mínim que es mereix una personalitat com ella.

ALEJANDRO TIANA FERRER

Madrid, gener del 2026

1. A tall de presentació

La commemoració durant l'any 2026 del centenari del naixement de la pedagoga i política catalana Marta Mata Garriga (1926-2006), que coincideix amb el vintè aniversari de la seva mort, és un pretext per revisar els principals llocs comuns de l'educació i la renovació pedagògica al llarg del segle xx. Sobretot, en el període que arrenca amb el final del franquisme i la transició política espanyola i que s'allarga fins a la primera dècada del segle xxi.

Marta Mata és una figura clau per entendre l'evolució de l'educació del segle xx a Catalunya i l'Estat espanyol. La seva obra i activitat educativa s'han de situar en el marc de les tensions i els dinàmismes de l'educació catalana i espanyola del segle passat amb una projecció clara cap al segle actual. La biografia va abastar els àmbits que la identifiquen més clarament: la pedagogia, la cultura i la política. A més, en la seva trajectòria, el compromís pedagògic i cultural i el compromís polític es van convertir en elements indestruïbles i no es poden entendre l'un sense l'altre.

Els eixos de l'acció i l'obra escrita de Marta Mata comprenen temàtiques pedagògiques i polítiques de tanta importància com són l'educació i l'escola pública, l'educació infantil, els drets de la infància, l'escola democràtica, la política educativa municipal, la ciutat educadora, la renovació pedagògica, la formació dels mestres, la llengua i els diferents llenguatges.

Els anys immediatament posteriors a la seva mort van aparèixer diferents publicacions destinades a glossar la seva biogra-

fia i obra política i educativa. També es van editar, sobretot en llengua catalana, alguns textos originals d'ella mateixa, publicats amb anterioritat en diferents revistes pedagògiques. Tanmateix, en aquests darrers anys, la seva figura i biografia personal i intel·lectual, encara que recordada i valorada en alguns àmbits i institucions, ha desaparegut del debat públic i les seves aportacions, de gran importància pedagògica, s'han diluït i amb prou feines han servit de referència i fonament per als plantejaments educatius actuals.

Tot plegat justifica plenament la necessitat d'una publicació que, tant en el context específicament català com en el conjunt de l'Estat espanyol i fins i tot a Amèrica Llatina, reivindiqui el pes de la reflexió i l'acció politicoeducativa desenvolupades per la pedagoga Marta Mata Garriga. Aquestes són les intencions i les raons principals de la publicació d'aquest llibre. En primer lloc, rescatar, amb finalitat divulgativa, la figura, biografia i aportacions més significatives en el context de l'educació catalana i espanyola del segle xx fins als inicis de l'actual. A més, la publicació vol incidir en els debats educatius actuals i aportar-hi nous enfocaments des del pensament educatiu de la mateixa Marta Mata, amb el convenciment que les seves idees encara són vigents i constitueixen una referència per reflexionar sobre el present i el futur de l'educació.

Després del pròleg del professor Alejandro Tiana Ferrer, que emmarca amb precisió la rellevància de Marta Mata Garriga, el nucli del llibre el constitueixen els capítols següents, que analitzen i expliquen la trajectòria vital i intel·lectual de la pedagoga de Saïfores, així com el seu ideari i programa pedagògic, sintetitzat en deu punts, i l'aplicació pràctica que en va fer en els àmbits en què va desenvolupar la pròpia acció educativa, des de l'Escola de mestres Rosa Sensat, passant pel Congrés, el Senat, el Parlament català, l'Ajuntament de Barcelona i, finalment, el Consejo Escolar del Estado.

Aquest volum inclou una breu selecció de tres textos de la mateixa Marta Mata que, triats entre múltiples escrits, permetran al lector conèixer de primera mà algunes de les seves aportacions i

idees més destacades. L'epíleg del llibre, una reflexió al voltant del llegat i la vigència de l'ideari pedagògic de Marta Mata, està escrit per M. Assumpta Baig Torras, mestra de llarga tradició i molt activa en els moviments de renovació pedagògica i en l'Associació de Mestres Rosa Sensat, que ha estat diputada al Parlament de Catalunya i senadora per designació autonòmica, i que actualment presideix la Fundació Marta Mata Garriga.

Índex

Pròleg	9
1. A tall de presentació	19
2. Els contextos de Marta Mata Garriga	23
2.1. L'herència republicana	23
2.2. Els temps difícils del franquisme	26
2.3. El llarg camí a la democràcia	28
2.4. Les crisis del canvi de segle i la cruïlla educativa	31
3. Una biografia intensa i extensa arrelada en l'educació	35
3.1. L'etapa de formació inicial	35
3.2. La formació pedagògica i les primeres experiències educatives	37
3.3. La dinamització de la renovació pedagògica	39
3.4. La simbiosi de la pedagogia i la política	42
4. Els referents i les influències en el seu pensament	45
4.1. La petjada de l'escola activa i els fonaments de la pedagogia contemporània	45
4.2. El catolicisme social i progressista	48
4.3. El socialisme democràtic	49

5. Les conviccions i el programa pedagògic de Marta Mata en deu punts	53
5.1. L'eix de l'educació i l'escola pública	53
5.2. L'escola pública catalana	55
5.3. La formació i el compromís del mestre	56
5.4. La renovació pedagògica	57
5.5. L'educació i la reforma social. El dret a l'educació	59
5.6. La infància al centre de l'educació	60
5.7. La política des de la pedagogia	61
5.8. L'educació democràtica i els drets de la infància	62
5.9. La participació i l'aprenentatge de la ciutadania	63
5.10. El diàleg i la comunicació. La llengua i els llenguatges	65
6. L'acció educativa i l'acció política	67
6.1. L'Escola i Associació de Mestres Rosa Sensat	67
6.2. L'activitat parlamentària	70
6.3. L'acció educativa municipal	73
6.4. L'Associació Internacional de Ciutats Educadores	75
6.5. El Consejo Escolar del Estado	77
7. Els llocs de Marta Mata Garriga: l'escola, la ciutat, el país i el món	81
SELECCIÓ DE TEXTOS DE MARTA MATA GARRIGA	83
Introducció	85
I. Renovació pedagògica	89
La realitat canvia	90
El canvi sense pensament porta al fracàs	91
Què calia pensar i canviar	92
La Renovació Pedagògica	93
Obstacles dins la Renovació Pedagògica	94
Dinàmica de la Renovació Pedagògica	95
Dinàmica escola-societat	96
Renovació Pedagògica i Escola Pública	98
La participació	99

L'autonomia	100
La Renovació Pedagògica a Espanya	101
Els Moviments de Renovació Pedagògica a Espanya	103
El canvi cap a la Renovació Pedagògica	106
La contribució dels Moviments de Renovació Pedagògica al canvi	107
II. L'escola de Mestres Rosa Sensat de Barcelona	111
El context històric	111
Una escola diferent	113
Aportació pedagògica: la formació permanent del mestre	115
Psicosociopedagogia	115
Una educació continuada	117
La llengua a l'escola	117
L'expressió	119
La matemàtica	119
El coneixement del medi	120
1970. La Llei General d'Educació	120
1975-1976. La declaració de l'Escola Pública	121
La territorialització de la renovació pedagògica	122
La relació amb els altres mestres d'Espanya	123
1980. L'Associació de Mestres Rosa Sensat	123
III. L'educació en valors al servei dels drets de l'infant, nucli central del dret a l'educació	125
Epíleg: el llegat de Marta Mata Garriga	137
Bibliografia bàsica	147

Si voleu més informació o
adquirir el llibre adreceu-vos a:

octaedro.com - octaedro.cat

OCTAEDRO EDITORIAL

Altres títols publicats

5 raons per aprendre durant tota la vida.

Vèncer les barreres i obrir oportunitats

Maria Jesús Comellas i Carbó

Les relacions interdependents entre persones,
generacions i institucions. Canviar les
relacions desmuntant els estereotips

Maria Jesús Comellas Carbó

La connexió emocional de la parella

Pere Llovet i Planas

Pèrdues i dols

Concepció Poch Avellan

Viatge enlloc. Un camí d'adaptació
als canvis

Carme Lafay

La connexió emocional. Formació i
transformació de la nostra manera
de reaccionar emocionalment

Ramon Riera i Alibés

L'educació és política

Jaume Carbonell Sebarroja

L'illa de Rousseau. Viatge a l'illa de
la felicitat de Rousseau

Josep Muñoz Redón

Una presó educadora. Històries, propostes
i intervencions per no tornar-hi

Jordi Enjuanes Llop, Yanina Diaz Ortega

Soc gran i encara puc. Parlem de persones
de +60

Maria Jesús Comellas Carbó

Marta Mata Garriga: pensament, pedagogia i política

Aquest llibre commemora el centenari del naixement d'una de les persones més influents de la pedagogia contemporània a Catalunya i a l'Estat espanyol. Al llarg d'una trajectòria intensa i extensa, Marta Mata va articular un compromís indestruïble entre educació, cultura i política, situant l'escola pública, la renovació pedagògica, l'educació democràtica i els drets de la infància al centre del seu pensament.

El llibre ofereix una mirada rigorosa i suggeridora de l'ideari i l'acció de la pedagogia i política Marta Mata, en diàleg amb els moments clau de la història recent —de la Segona República a la transició democràtica, fins a la primera dècada del segle XXI— i, de manera singular, amb els moviments de renovació pedagògica que han marcat el sistema educatiu actual. Defensa la capacitat d'unir reflexió i pràctica per avançar en l'educació, sempre en complicitat amb els mestres i les institucions educatives.

A través de l'anàlisi del seu programa pedagògic i de la incidència en diversos àmbits institucionals i socials, la publicació mostra com els principis es van concretar en polítiques i iniciatives encara avui referents. L'aposta ferma i coherent per l'educació i l'escola pública, sobretot l'escola pública catalana, la formació dels mestres, els drets de la infància, la importància dels llenguatges i la participació democràtica van impregnar el seu ideari pedagògic.

Més enllà de la recuperació de la seva figura, aquesta obra reivindica la vigència del seu pensament i el proposa com a guia per afrontar alguns dels reptes educatius del present. Una invitació a repensar l'educació des d'una tradició crítica, compromesa i profundament renovadora, en la qual la mirada al passat ens pot donar claus per comprendre el present i fer front al futur.